

מטבעון

גליון 40

יוני 2017 | סיוון התשע"ז

עלוך מידע למטיילים למדריכים ולתושבי שדה בוקר והסביבה

פעילות הביס"ש
עדכונים מהשטח
לוח תצפיות
על בריכת הקטות בשבטה | מידד גורן
"דפי יהודית": פינת נוסטלגיה | רון פרומקין ועמיר אידלמן
חידת השבוע ותשובה לחידה של הגיליון הקודם
"במרחב המילים"

פעילות הביס"ש

- הצוות הצעיר של הבית ספר שדה יצא להיכרות מעמיקה במזרח הרמון שארכה כארבעה ימים, משדה בוקר לספיר שבערבה ובחזרה, במסגרת "נודד עצמאי".
- יצא עוד טיול עומק של החנש"מ, והפעם בילו את השבת בנחל מערה, חרבת עיטאב, והנביעה המיוחדת ביישוב מטע.
- ההכנות לקייטנות הקיץ בעיצומן! הצוות שוקד ימים כלילות לארגן את חודש יולי הגדוש תוכן ופעילויות. אל תשכחו להרשם!

עדכונים מהשטח

מד גשם: 53 מ"מ במצטבר לתקופה, המהווים 57% מהמוצא הרב שנתי לעונה כולה - 93 מ"מ.
דיווחי גבים: גב זרחן, גבי וורדית וברק מלאים בחלקם, עין ירקעם מלא ומזמין.
לוח התצפיות: אנו מחכים לדיווחי תצפיות מכם, תושבי ומטיילי האזור.
 שלחו לנו תצפיות ל matbeon.boker@gmail.com

לוח תצפיות

מין	מיקום	כמות	שם הצופה	תאריך
צבוע	נחל בוקר	1	נגה ריפין	13.05
פרא	רמת צנע	30 (!!)	יותם רייס- רזון	13.05
כוס חורבות	רמת צנע	1	יותם רייס- רזון	13.05
ארבע- קו	נחל נקרות	1	צוות מדריכי הביס"ש	16.05
זאב	בור נקרות	2	צוות מדריכי הביס"ש	22.05
פרא+ ע'ר	הר דרגה	2	צוות מדריכי הביס"ש	23.05
צבי	בקעת מחמל	2X3	אבי עטר	25.05

על בריכת הקטות בשבטה

מידד גורן

©Meidad Goren

הקטות, קרובות משפחה מדבריות של היונים, ניזונות מזרעים ולכן חייבות לשתות מדי יום. יתרה מזאת, על מנת להשקות את אפרוחיהן אשר בקן, הן טובלות את נוצות הבטן במים, סופחות אליהן נוזלים יקרים ועפות חזרה להשקות את דור ההמשך.

בעשורים האחרונים אנו עדים לירידה משמעותית במספר הקטות בנגב. ההערכות מצביעות על ירידה של עד 90% באוכלוסיה. אחת הסיבות לכך היא שמזה שנים רבות הקטות מרות את צימאונם וצימאון צאצאיהם בבריכות החימצון הרבות הפזורות במרחבנו. דבר זה אמנם לא גורם לתמותה מיידית אך מן הסתם עלול להשפיע על מצבן הבריאותי ולגרום לבעיות רבות.

מרכז הצפרות העביר לאחרונה לאישור רשות הטבע והגנים (רט"ג) תכנית מתאר לטיפול בנושא. כוונתנו לגרום לקטות לשתות רק מים נקיים. רט"ג אישרו ואנו כבר יצאנו לדרך בפרויקט ראשון מסוגו.

בבריכת החימצון של בית הספר לתותחנות שדה בשבטה באות עשרות ומאות קטות לשתות מדי יום. במסגרת פרויקט "צבא הגנה לטבע" שבו לוקחים מפקדים אחריות על סביבתם, תוכננה בריכת שתייה לקטות בתוך תחומי הבסיס, מרחק כמה עשרות מטרים מבריכת החמצון הקיימת. בנוסף תוכנן מסתור תצפית בקטות, ערוץ קטן ופרגולת תצפית. כל זה בכדי שהקטות ישתו מים נקיים והחיילים יוכלו להכיר את הטבע שעל סף ביתם.

בתחילת 2017 נחנך אתר השתייה אותו בנו חיילי הבסיס. זהו חלק חשוב מאוד בתהליך החינוכי של המיזם. סגן מפקד הבסיס ניהל את המבצע ואנו "הירוקים" ליווינו את הצד המקצועי.

במשך ארבעה חודשים נתנו לאתר "להיקלט" בסביבתו החדשה. כאשר הגעתי בסוף אפריל לישיבה בבסיס החלטתי לקפוץ ולראות מה קורה בבריכה. המחזה שנגלה לנגד עיניי היה מרגש. עשרות קטות (חדות זנב, סנגליות וגזולות) נחתו ליד הבריכה והירו בה את צימאונן.

משנת 2013 אנו עורכים ספירות חודשיות באתרי השתייה העיקריים של הקטות בהר הנגב. לאחרונה הצטרפה הבריכה בשבטה לרשימת האתרים ולקחה "מקום ראשון" מבין כל האתרים עם מספר מכובד של 241 קטות.

למרות ההצלחה אנו לא נחים על זרי הדפנה ומתכננים כבר את הבריכות הבאות בבסיסים ואתרים שונים, בתקווה כי לא רחוק היום וכל הקטות שלנו ישתו מים נקיים.

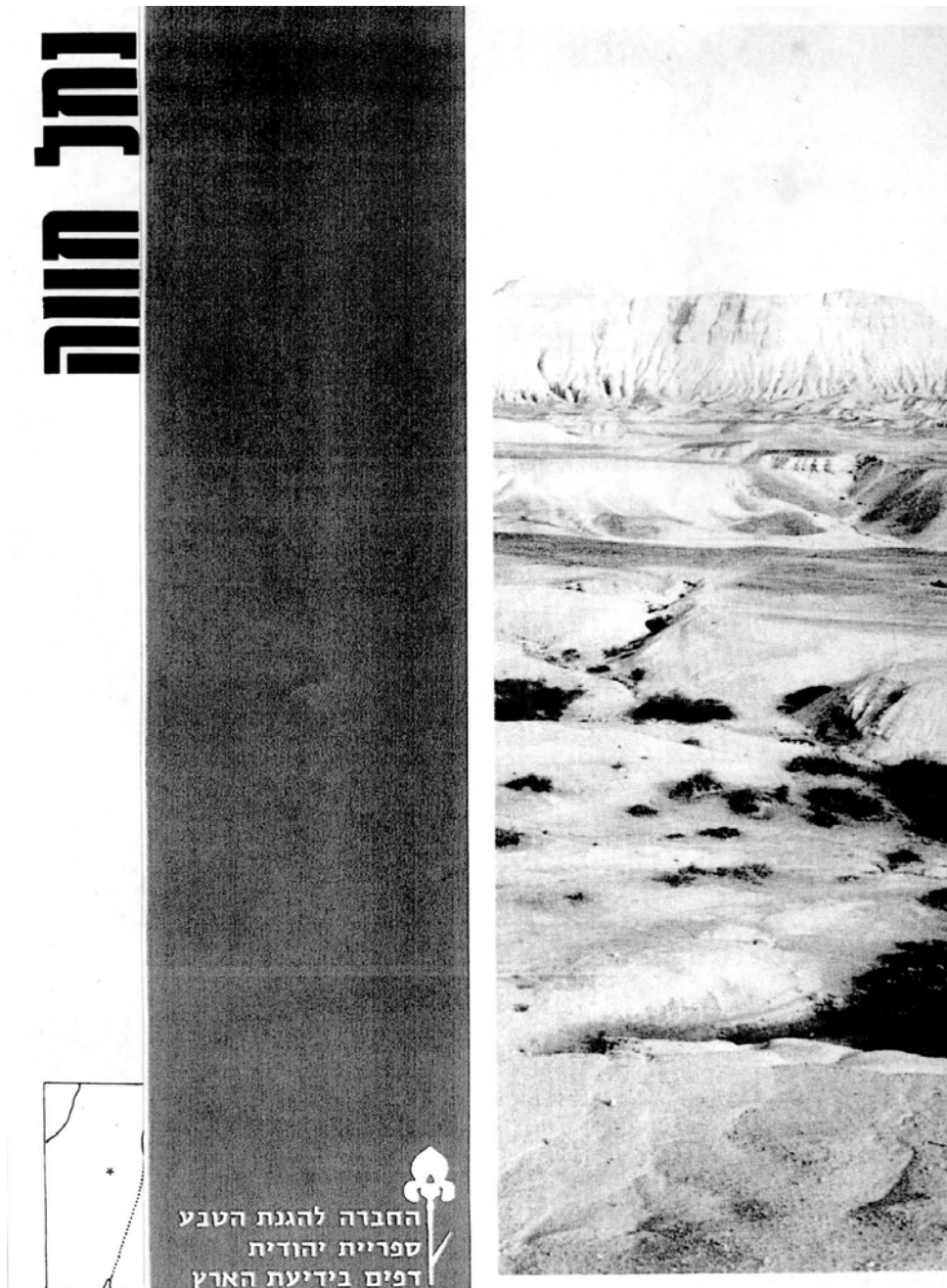

צילום: מידד גורן

"דפי יהודית": פינת נוסטלגיה

נחל חווה / 1980
רון פרומקין ועמיר אידלמן

בסוף שנות השבעים התחזק הקשר בין ביס"ש שדה-בוקר לחברה להגנת הטבע. במסגרת זו נכתבו חוברות הדרכה וחומר הסברה ושוכתבו חומרים שנכתבו במהלך השנים בידי הדורות הוותיקים יותר. צוות המדריכים כולו נרתם לעשייה ובין השאר כתב צוות שדה בוקר 18 'דפי יהודית' (יותר מכל צוות אחר): דפי מסלול שהוציאה לאור החברה להגנת הטבע לזכרה של עובדת מחלקת ההדרכה. במטבעון זה בחרנו לפרסם את נחל חווה. כמובן שמאז נכתבו הדברים חלו שינויים בדרכים ובחלק מהשבילים אבל הטבע נותר בעינו וחשוב להמשיך ולשמרו.

אזור הטיול

רמת עבדת, הבנויה סלעי גיר וקירטון מגיל האאוקן (לפני 40-50 מיליון שנה), יורדת בשוליה במצוקים, והיא מבוטרת על ידי קניונים אחדים. נחל חווה הוא אחד מהם. במהלך הטיול נעבור בכפר ערבי קדום, נצפה ממצוק הצינים לעבר בקעת צין ורכסי הגב הצפוני, נרד לקניון נחל חווה ונעלה לאורכו. בדרך נעבור ליד מעין קטן בתחתית מצוק ונלך בנוף יפה לגב חווה, הנמצא בקצה קניון עמוק, ומשם נחזור לרכב דרך "מכתש החולי".

תאור המסלול

כ-6 ק"מ דרומית לעבדת בכביש הישן למצפה-רמון, נפנה לדרום-מזרח בדרך עפר טובה וניסע כ-14 ק"מ בכיוון כללי מזרחה עד השלט המפנה דרומה. מכאן נמשיך בדרך עפר פחות טובה עוד כארבעה ק"מ עד לשלט המכוון אל תחילת המסלול הרגלי. המסלול טבעתי ולכאן נחזור בתום ההליכה.

הסימון הכחול יוביל אותנו צפונה לחורבת שרב (1) נ.צ. 14060163. זהו ישוב ערבי קדום, הכולל כ-10 מבנים מלבניים ועגולים, ששמשו בתים וחצרות לתושבים ומכלאות לצאן. על גבעה נמוכה מזרחית לישוב מצוי מסגד קטן שקירותיו נמוכים (כ-40 ס"מ גובה) ובקירו הדרומי מחראב. על פי המסגד והקרמיקה שנמצאה כאן מתארכים את הכפר לסוף התקופה הביזנטית ולראשית התקופה הערבית (המאה השביעית לספירת הנוצרים). זה אחד הישובים הערביים הקדומים ביותר.

נמשיך בשביל המסומן. אנו הולכים על שוליה הצפוניים של רמת עבדת. במבט ראשון נראה כאילו אין כאן צומח כלל, אך משנשים לב נבחין בצומח מדברי, שאופייניים לו בני שיח נמוכים ממינים אחדים. הנפוצים ביותר הם:

זוג השיח: ניכר בעליו, הבנויים כעין שתי נקניקיות ירוקות זעירות המסתעפות מנקניקיה שלישית. למעשה אלה שני עלעלים בשרניים היושבים על פטוטרט, בשרנית גם היא. בקיץ מתייבשים העלעלים, מתים ונושרים, אולם לא לפני שהעבירו את המים שברקמותיהם לחלק החי של הצמח.

יפרוק המדבר: בן שיח רתמי, כלומר שעליו מנוונים, והפיוניות יושבות בחריצים לאורך ענפים, שקיבלו עליהם את תפקיד ההטמעה והם ירוקים. הענפים

נחל חווה

רון פרומקין, עמיר אידלמן

מידע

אורך מסלול ההליכה: כ-10 ק"מ.
משך ההליכה: כ-7 שעות.
גיל המטיילים: מ-12 ומעלה.
עונות מעודפות: סתו, אביב, חורף.
מי שתיה: בעין חווה מעין קטן, אין להסתמך עליו. בגב חווה המים אינם ראויים לשתיה.

ציוד חיוני: מפות, נעלי הליכה, 2 מימיות למטייל.

בטיחות ועזרה רפואית: מצפה רמון, מדרשת שדה-בוקר.

דרכי גישה לרכב: מכביש שדה בוקר – מצפה רמון, מתחיל כביש חדש, 4,5 ק"מ מדרום לעבדת. במקום החיבור אל הכביש הישן, יש לפנות ולהמשיך בנסיעה עוד 1.5 ק"מ, עד שלט המורה לפנות מזרחה לנחל חווה. נוסעים על דרך עפר שאורכה 18 ק"מ. הדרך עבירה לכל סוגי כלי הרכב. בחורף לאחר השטפונות יש לוודא שקטעים מהדרך לא נסחפו. מסלול ההליכה – טבעתי. לכן ישאר הרכב באותו מקום.

סימון: הדרך לרכב עד לנחל חווה משולטת. המסלול הרגלי מסומן בצבע כחול.

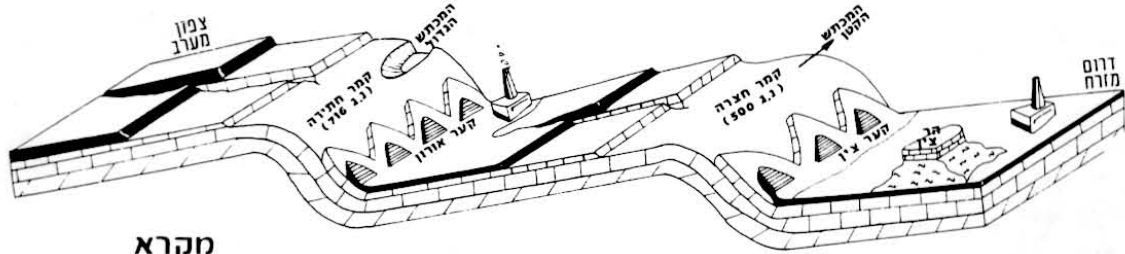
אישור בטחוני: מצה"ל, באמצאות לשכת תאום טיולים.

שמירת טבע: בתחומי מסלול זה מצויה שמורת טבע – זכור להתנהג בה, וכן בכל מקום אחר, בהתאם לחוקי הגנת הטבע.

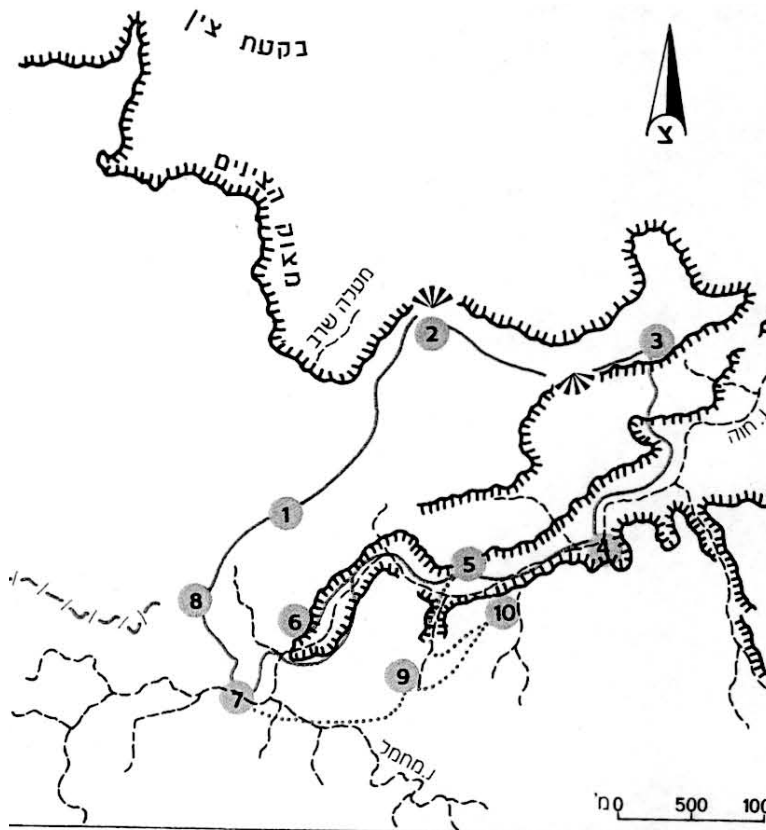
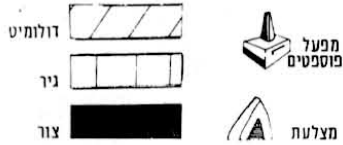
מידע נוסף: בית ספר שדה-בוקר טל: 057-88692. ובית ספר שדה הר-הנגב 057-886615/6.

תמונת השער: מצוקי לוץ, צילם: ע. אלון
עריכה: מיכה לבנה, דני רבינוביץ
הפקה: אורנה סנפיר
הבאה לדפוס: שלמה מלמד
החברה להגנת הטבע 1985 ©

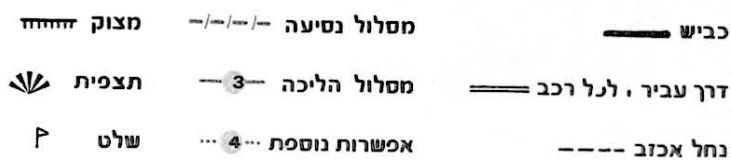
קמר חצרה וקמר חתירה (חתך גאולוגי סכמתי)

מקרא

נחל חוה

חידת השבוע:

בנחל היימן נמצא חרוב נאצל, מטרנדיה נראה בעור שיניו ניצל. מה האסון שכמעט נפל בחלקו של החרוב המדובר ב1978?

וכמובן תשובה לחידה של הגיליון הקודם:

נמצא גב בנחל כרכום- מלא עד גדותיו אך לא במים.. שחארויות בהמוניהן פוקדות את המקום ומביטות לנצח אל השמיים. הסבר את התופעה:

במקרה של מצוקה (כדוגמת היתקלות בטורף), חיפושיות מסוימות יכולות לשחרר פרמונים כקריאה לעזרה של בנות מינן.

החיפושיות הראשונות שנקלעו לגב היבש ללא ספק זיהו את הסיטואציה כמקרה של מצוקה- אך לבנות מינן לא היה איך לעזור להן במקרה לא שגרתית זה.

עד שגילו את אוזלת ידן כבר היה מאוחר מדי וגם הן נפלו לתוך הגב. מה שגרם להן לקרוא לעזרה- וכך חזר חלילה... תופעה זו נקראת "מלכודת אקולוגית", ואכן עוד לא נראתה בסדר גודל מה בארץ.

"במרחב המילים"

זיו שרצר

אנו, מדריכי בית ספר שדה, שדה-בוקר מזמינים אתכן ואתכם לקחת חלק במיזם "במרחב המילים".

"במרחב המילים" הוא לקט קטעים, ציטוטים וסיפורי מדבר שאינו מתיישן. יצא לאור לראשונה ב-2002 פרי יוזמתם של ערן דורן, מנהל בית ספר שדה-בוקר באותם שנים, צוות המדריכים של מחלקת הדרכה, ובעריכתה המדויקת של מיכל בהרב.

השנים עברו, העותקים אזלו, אך האהבה והזיכרון לספר עודם קיימים והביקוש גדל.

לכן החלטנו להוציאו מחדש, באמונה מלאה שיוסיף נופך חינוכי ועומק רוחני לכל מסע במדבר ויעמיק את הקשר בין המטייל לנוף הקסום. אנו חשים גאווה בספרון הקטן הזה, שלו ערך שלא יסולא בפז.

לתמיכה בפרויקט: <https://m.headstart.co.il/?id=22079#/main?id=22079>

תגובות, הערות, הארות, מידע לפרסום ועוד... יש להעביר ליפתח שפר

050-7109922 matbeon.boker@gmail.com